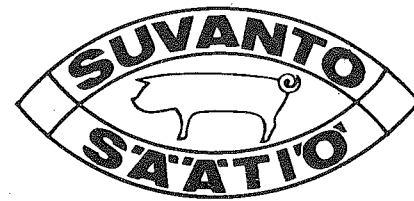

SUVANNON SEUTU

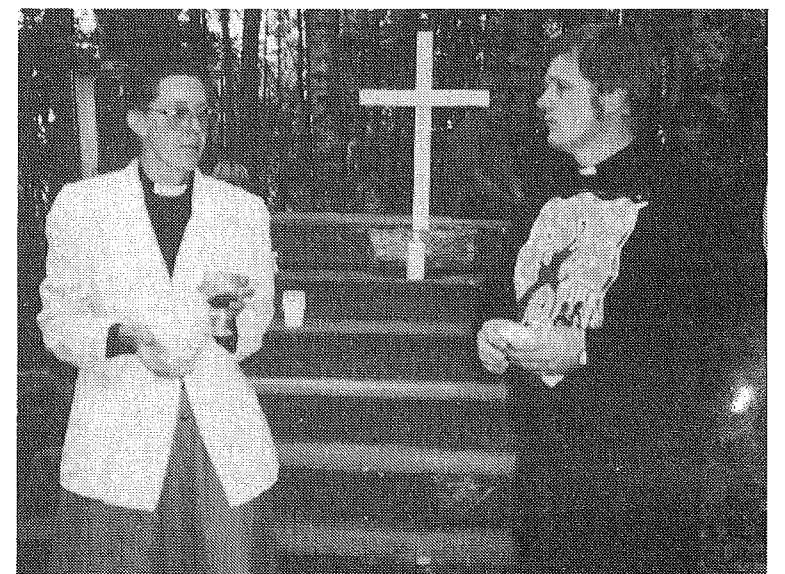

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 7 1991

LOKAKUU

"Tulkaa, sillä kaikki on valmista". Pappissarukset Leena ja Simo Repo kutsuivat matkalaisia Sakkolan kirkon raunioille. Kirkon raunioilla vietettiin ehtoollishartautta kirkon palon 50-vuotismuistoiltana 23. 8. 1991.

Syystervehdys Suvannon Seudun lukijoille. Edessänne on nyt vuoden toiseksi viimeinen numero. Joululehti ilmestyy tietysti joulukuulla — siihen tarkoitetut kirjoitukset pitää laittaa toimitukseen viimeistään marraskuun puoliväliin mennessä.

Kirjoituksia tulee viikottain postinkantajan mukana toimituksen laatikkoon. Se on hyvä — kaikkea ei kerralla voi lehteen laittaa, mutta tallessa ovat kaikki. Toivottavasti kirjoittajat kuitenkin muistavat laittaa kirjeisiin mukaan yhteystietonsa. Hiljattain saapui kirje, jonka tarinan kirjoittaja on tyystin tuntematon — nimeä ei ole mukana. Kirjeen yhteyteen oli tehty myös piirros — ehkä tekijä vielä ilmoittautuu?

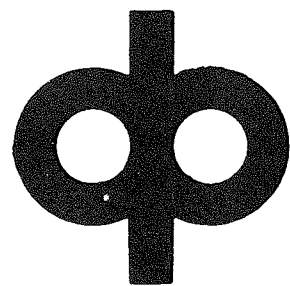
Tässä lehdessä ollaan taas kotiseutumatkojen tunnelmissa. Niistä ainutlaatuisin lienee matka, jonka yhteydessä vietettiin ehtoollisilta Sakkolan kirkon raunioilla. Matkoilla on toki kertynyt monta muutakin tarinaa kerrottavaksi, niistä muutamia poimintoja tässäkin numerossa mukana.

HOVINKYLÄ 1911-1991

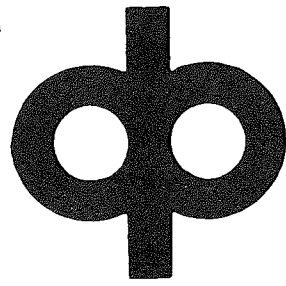
Monivuotisen perinnekäytön tuloksena on valmistunut juhla- ja muistokirja. Se on paitsi yhden karjalaiskylän, myös naapurikyläiden, Sakkolan ja koko Kannaksen historiaa sen asutamisesta, kulttuurista ja toiminnoista nykypäivien kotiseutuetkiin asti.

Kirja on kluuttikantinen, koko 29×21, ja siinä on 226 sivua, 170 valokuvaa ja 5 karttaa. Se on edustava lahja itselle ja muille. Hinta on 230,— ja postikulut.

Tilaukset: HILKKA INNAMAA, puh. 931-145 170
SOINI HARTIKAINEN, puh. 917-120 606
MEERI HÄKKINEN, puh. 90-801 1381

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
TAMPEREELLA JA YMPÄRISTÖSSÄ
TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

Suvannon Seudun tilaajien ei pidä huolehtia ensi vuoden tilausmaksun hoitamisesta. RAHAA EI TARVITSE LAITTA A ETUKÄTEEN, lehtilaskut tulevat postin välityksellä vasta kevättalvella. Osoitteenmuutokset ja muut muuttuneet tiedot tulee toki ilmoittaa toimitukseen. Tilaushinta ensi vuodeksi on 70 markkaa.

Karjala-keskustelu on jälleen vilkastunut valtakunnassa. Sitä seurannevat varmasti myös sakkolalaiset karjalaiset — vaihtelevin mielipitein. Mitä tuleman pitää, sitä on varmasti vaikea kenenkään ennustaa.

Kuulemisiin ja kirjoittamisiin

Marjo Ristilä-Toikka

Pitäjä- esittelyssä Sakkola

Karjalatalon yläsalissa, Helsingissä, on pitäjien esittelyssä vuorossa 28. 10. 91 Koivisto ja Sakkola. Sakkola-Seuran puheenjohtaja Eila Aro kertoo, että seura on luvannut huolehtia pitäjän esittelystä. Kuka kyseisenä päivänä Helsingissä liikkuu, poiketkoon myös pitäjiesittelyä kuuntelemaan!

Ehtoollisilta Sakkolassa — historiallinen hetki

Elokuun alussa Sakkola-juhliissa hiljennyimme kuuntelemaan Sakkolan kirkonkellon väreilevää sointua. Samaisen elokuun lopulla, osa Sakkola-juhlien juhlavieraitakin (44 henkeä) oli Sakkolassa Herran Pyhällä Ehtoollisella. Kirkkoilta ehtoollisneen oli kirkon palon 50-vuotismuistohartaus; venäläisten puna-armeijan joukot polttivat vetäytyessään kirkon 23. 8. 1941. Ehtoollinen lienee ollut ensimmäinen luovutetussa Karjalassa.

Oli elokuun 23. päivän ilta vuonna 1991. Kesä, Sakkolan kirkon raunioilla, niin kuin huipentui tähän ihanaan todella lämpimään kesäiltaan. Aurinko teki laskuaan Luojansa luo. Ilta-auringon säteet koivujen läpi kuultaen loivat kauniin näyn. Vain sellaista voi olla ja nähdä Sakkolassa.

Ehtoollishetki sinä iltana Sakkolassa, ympärillä raikuvan kirkon puiston hartaat männyt ja koivut, kattoon iltataivaan sini, ja paikkana kotikirkkomme rauniot. En ole milloinkaan ennen kokenut sellaista. Maan päällä, siellä Sakkolan kirkon raunioilla, sanomaton rakkaus ja onnellisuus täytti sydämeni. Sakkolan juhliissa kuultu kirkonkellon ääni kutsui ja pakotti ajattelemaan. Miten ja mitä minä rukoilisin? Mistä oikein kiittäisin?

Kiitin kuitenkin yksinkertaisesti sinä iltana näkemäni ja kokemani hetken. Saatoin myös havaita, etten ollut yksin, sillä se näkyi ehtoollisvieraitten kasvoista. Se oli kaunis ja pyhä hetki. Saimme kaipuullemme armon juuri sillä tavalla mikä tekee sen kauniiksi ja pyhäksi.

Johdantopuheen kirkkoiltaan piti Lasse Lammi, vuoden päästä papiksi valmistuva Vieno Lammin (o.s. Repo) poika. Sisaruspapi Leena ja Si-

Matkalaiset kokoontuivat yhteiskuvaan.

mo Repo suorittivat ehtoollisen ja Leena Repo luki ehtoollisen asetussanat, kiitosrukouksen ja Herran siunauksen. Kirkkoilta päättyi Sibeliusin kiitosvirteen 462.

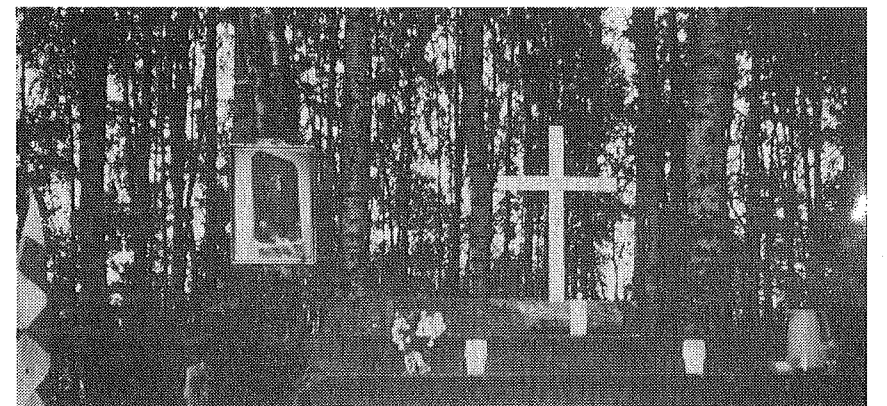
Altarina hartaushetkessä toimi kirkkoraunion itäinen rappu. Symboleina olivat alttaritaulu ja valkoinen risti. Ristin oli paikalla nikkaroinut Samppa Viskari mukanaan tuomista maalatuista laudoista. Alttaritaulu oli Sakkolan alttaritaulun pienoistaulu koivun oksassa. Rapuilla tunnelmaa loivat kynttilät ja kukat. Pienen kepin päässä liehui sinivalkoinen Suomenlippu.

Runoilija Aleksanteri Aavan saonin tunnelmaa kuvaa

*Me käymme kuin kirkkohon
kummuilleen
liki alttarin liikahtain.
Mitä sykähti tuolla sydämeen
se kaikki on totta vain.*

Samppa Viskari

P.S. Matka tähän kirkkoiltaan tehtiin liikennöitsijä U. T. Tuomen turistibusilla Korkeakoskelta. Matka taitui rattoisasti, kuolleita hetkiä ei todellakaan ollut. Tunnelman tähän matkaamme loi kuljettaja Erkki Ahonen. Hän oli kuljettaja, matkareitin esittelijä, opas vertaansa vailla. Hengellinen ja lähimmäistä ajatteleva ihminen. Matkalaisten puolesta, molempia kiittäen. — SV.

Kirkon itäisillä rappusilla oli hartaushetken tunnelmaa luomassa alttaritaulu, Suomenlippu, kynttilät sekä valkoinen risti. Ristin nikkaroi Samppa Viskari, joka toi matkassaan kaksi maalattua lautaa ja naulat.

Juhlapäivä Sahalahdella

Aurinkoisena lauantaina, elokuun 24. päivänä kokoontui Sahalahden Ranta-Höllille runsas joukko entisiä hovinkyläläisiä ja myös ojanieneläisiä sekä heidän ystäviään viettämään Hovinkylän 80-vuotisjuhlaa.

Ohjelma aloitettiin runsaalla ja monipuolisella aterialla, jonka talo tarjosi. Kiitokset ehtoosille emännille.

Tämän jälkeen aloitettiin varsinainen kokous ja juhlaosuus yhteislaululla ”Suloisessa Suomessamme”. Hilkan tervehdyksen jälkeen Suvanto-Säätiön tervehdyksen esitti Yrjö Raaska, esittäen mm. toivomuksen että perustettaisiin yhteinen kyläseura, johon kuuluisi myös Petäjärvi ja Ryhmä. Asia jäi avoimeksi.

Varsinaisen kokouksen puheenjohtajana toimi Pekka Hinkkanen ja sihteerinä Meeri Häkkinen. Johtokunnan keulana toimivat edelleen Hilka, Olavi ja Tommi. Sekä Soini, Helmi, Helka, Ritva, Meeri, Toivo, Ritva ja Jalmari. Tilit hyväksyttiin ja jäsenmaksuksi päätettiin edelleen 30 markkaa vuodelta.

”Jo Karjalan kunnalla” viritti yleisön kuuntelemaan Hellin Rytyin juhlarunoa, ja Pekka Hinkkanen toi näkemyksensä ja terveiset Hovinkylän matkalta nuoren polven edustajana, tiiliskiven tuliaisiksi hän toi isälleen Olaville kodin raunioilta.

Huomionosoituksena tehdystä työstä ja toiminnasta luovutti Soini Hartikainen Karjalaisen Siirtoväen Muistomitalin Juho Myllölle, Väinö Paksulle, Olavi Hinkkaselle, Kaino Rytyin perikunnalle ja Hilka Innamalle. Mitalien saajien puolesta kiitokset esitti Väinö Paksu.

Kirjan Hovinkylä 1911—1991 esittelivät kirjan tekijät Hilka ja Soini. Kirja on myynnissä juhlan jälkeen.

Kahvittelun aikana esitti pianomusiikkia Jenni Urponen, joka myös säesti yhteislaulut. Juhla päätettiin

”Hämäläisten laululla”, jonka jälkeen alkoi kirjan myynti ja iloinen puheensorina.

Otteita Hilkan puheista juhlassa: ”80 vuotta on siitä kulunut, kun Hovinkylä perustettiin. Aikaisemmin venäläiseen Hoviin kuuluvat maat jaettiin tiloiksi ja uudet isännät alkoivat viljellä peltoja ja rakentaa kotejansa. — Vuodet kuluivat, perheitä perustettiin ja peltoja raivattiin. Se oli raskasta työtä aamusta iltaan.

Virkistykseksi perustettiin kirjasto-, urheil- ja marittaseurat. Ja kun oli eletty vajaa 30 vuotta niin reppu selkään ja pois kotikonnuilta sodan jaloista tänne ympäri Suomea, taas rakentamaan ja raivaamaan. Mutta tämä kohtalo oli koko Karjalan.

Tämä tilaisuus on juhlallisesti ot-sikoitu Hovinkylän juhlapäiväksi, mutta tarkoitus on juhlia myös koulupiirin puitteissa. Kansakoulu oli hyvin keskeinen paikka niin lapsille kuin aikuisillekin, siellä kokoontuivat mm. opintopiirit, äitienpäiväjuhlat y.m.

Lapset taapersivat kouluunsa kuka mistäkin päin. Hovinkyläläisille koulu näkyi sieltä metsän reunasta. Ojanien lapset taas taivalsivat läpi metsätaipaleen ns. koulutietä pitkin, siellä oli tuttu ”kolmkanta, särmä- ja lätyskäkivi”. Ja ”Onnennotko”, josta kerrotaan tarinaa että Hovin vallon aikana Huuhkan Martti tappoi hovin kasakan Tenikan, kun tämä oli raiskannut Martin morsiamen Lillan. Tästä kerrotaan Aleksanteri Aavan kirjassa ”Huuhkan poika”. Ja kyllä nuo Ojanien lapset olivat myös hakoja koulun hiihtokilpailuissakin. Minä ainakin olin aina viimeinen, liekö syy ollut lyhyen koulumatkan, vai isäni tekemien suk-sien.”

”Muistat sie sillo, siellä koton’ Karjalass?”

Tärkein asia meidän karjalaisten kokoontumisille on aina ollut entisten naapureiden ja tuttujen tapaaminen. Onhan siinä aina ollut muisteloita entisiin aikoihin. Ja näin on tullut vuosien varrelta jatkuvasti muistikuvia menneestä ja on kuin tietämättä vaalittu kotiseutumme perinnettä.

Hovinkylässä oli mm. kirjastoseura. Kirjastoa ei enää ole ollut pitkään aikaan, mutta nyt on oma kirja, joka muutaman vuoden uurastuksen jälkeen on saatu julkaistuksi. Ja on nyt meidän jokaisen katseltavana ja muisteltavana.

Ei tästä ole Ojaniemeäkään unohdettu, sillä sieltä löytyy vanhoja valokuvia opintokerholaisista ja kansakoululaisista ja muisteloita jotka sopivat jokaiseen karjalaiseen kylään. Toivottavasti jokainen löytää tämän kirjan sivuilta tuttuja ihmisiä ja tuttuja asioita, vanhempien kertomaa ja mummojen, äijien tai pappojen muistelemaa.

Nyt kun useimmat nuoretkin ovat tutustuneet menettyyn Karjalaan ja todenneet että Karjala oli ja on kaunis, vaikka sitä on kaltoin kohdeltu, uskon ettei turhaan ole pidetty yllä kotiseutumme muistoa.

Jääkööt nämä kuvat ja keräämäni tiedot jälkipolville kertomaan Hovinkylästä ja ihmisistä siellä. Kiitos tähän astisesta. Kunniaa menneille polville! Vaalikkaa yhteyttä juurillenne, toivoo

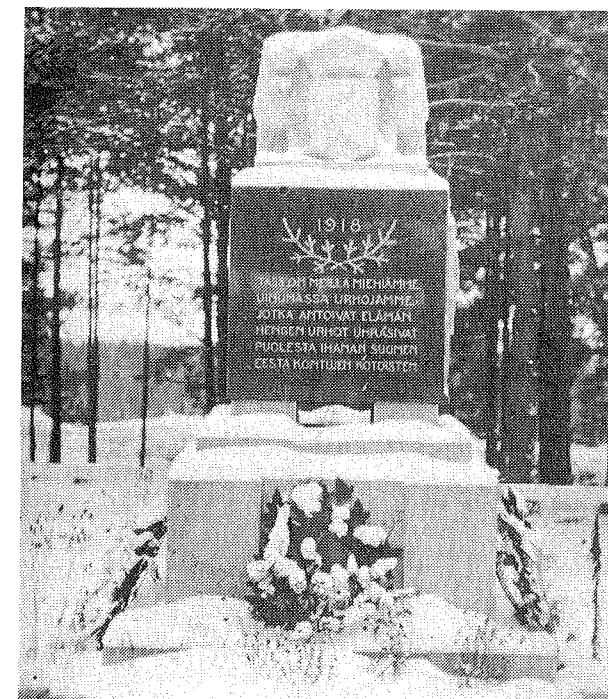
Hilka”

Edellä mainittua kirjaa Hovinkylä 1911—1991 voi tilata: Hilka Innamaa, puh. 931/145 170, Soini Hartikainen, puh. 917/120 600, 120 606 ja Meeri Häkkinen, puh. 90/801 1381.

Hovinkylän koululaisia 1937—38

Tässä kuvassa ovat Hovinkylän kansakoulun oppilaat. Heidät on kuvattu lukuvuonna 1937—38. Opettajat olivat K. A. Tuohitie ja Tyyne Kummila. — Kuva on varmaan suurimmalta osalta näistä oppilaista jäänyt evakkoon lähdettäessä mukaan ottamatta, arvelee kuvan julkaistavaksi laittanut Helvi Lahtinen Ylöjärveltä.

Sakkolan sankaripatsaalla juhlatilaisuus kesällä 1992

Kuvassa olevan, Sakkolan kirkonmaalla sijainneen Vapaussodan sankarivainajien muistomerkin raunioilla kunnioitetaan kesäkuussa 13. 6. 1992 sodissa kaatuneiden sakkolalaisten Sankarivainajien muistoa.

— Toivomme että mahdollisimman moni sotainvalidi ja -veteraani omaisineen voisi osallistua sankarihauta-alueella pidettävään Sakkolan Sotainvalidien osaston perustamisen 50-vuotisjuhlaan, sanoo Matti Karonen Tampereelta.

Muusikko, säveltäjä Olavi Huuska 29. 6. 1916 — 16. 8. 1991

Varhain aamulla tuli suruviesti, Olavi Huuska on poistunut keskuudestamme.

Häntä jäi kaipaamaan 53 vuotta rinnalla taivaltanut Maire-vaimo, sekä laaja sukulais- ja ystäväpiiri.

Olavi (Olli) oli syntynyt Sakkolas- sa, Viiksanlahden kylässä.

Jo paimenpoikana hän sai ”muusiikkikärpäsen” pureman. Syntymälahjanaan hän oli saanut absoluuttisen musiikkikorvan, sekä polttavan halun oppia soittamisen riemun.

Toiveet opin suhteen täyttyivätkin, kun hän 12-vuotiaana Kiviniemen kasarmilla läpäisi Armeijan Soittokunnan soitto-oppilaskokeet.

Näin alkoi hänen pitkä, koko elämän kestänyt työnsä musiikin parissa. Se jatkui aina 70-luvun lopulle saakka, jolloin hän jätti julkiset esiintymiset ja siirtyi Valtion Taiteilijaeläkkeelle, mikä eläke on myös kunnianosoitus siitä työstä mitä hän oli tehnyt kotimaisen musiikin hyväksi.

Musiikki ei kuitenkaan jäänyt sivuun, vaan nyt ilmestyi aikaa sävellystyölle.

Sodan jälkeen hän erosi armeijan soittokunnasta väepelinä.

Lisäksi Sibelius-Akatemian oppivuodet, armeijan opetuksen lisäksi, loivat hänelle erittäin vankan ammat-

taitaidon muusikon ja säveltäjän uralla.

Jo Kiviniemessä perustivat armeijan soittajapojat ”Hottipojat” nimisen orkesterin, joka kierteli lähiseutujen tanssipaikoissa.

40-luvun loppupuolella Olavi Huuskan yhtye oli tuttu myös levytystudioissa.

Niinä aikoina ilmestyi tiuhaan tahtiin myös omia sävellyksiä levyille. Kalajoen Kaisa, Pisaroita, Capriccio, Kaikkihan se jenkantahti valloittaa ym.

Lasten keskuudessa lienee tunnetuin Pikku maalari, joka syntyi Ollin idean perusteella hänen työskennellessään Reino Helismaan kanssa.

Hänen sävellyksiään levyttivät Olavi Virta, Henry Theel, Veikko Tuomi, Eero Väre, Reino Helismaa, Jorma Ikävalko, Sulo Sala, Lasse Kuusela, Reijo Kallio, sekä Rauli Somerjoki.

Hän joutui säestämään myös ulkomaisia tähtiä. Tutuiksi tulivat Rosita Serrano, Alice Babs, Josephine Baker, Max Skalka, Sarah Leander.

Erittäin vahvan nuotinluku- sekä soittotaidon vuoksi Olli oli kysytty mies solisteille varsinaisen säestäjän puuttuessa. Häneen luotettiin, että esitys onnistuu.

Olavi Huuska olisi niin halutesaan, noussut huippumuusikkona ja säveltäjänä korkealle Suomen musiikkielämässä. Vaatimattoman luonteensa vuoksi ei hän koskaan halunnut suurta julkisuutta, vaan vetäytyi mieluummin taka-alalle.

Viimeiseksi levytykseksi jäi sävellys ”VENE”, jonka lauloi myös viimeisellä levyllään Rauli ”Badding” Somerjoki allekirjoittaneen sanoituksella.

Suvannon Seudun sivuilla saimme tutustua Olavi Huuskan muistelmiin ja uran alkuvaiheisiin. Sairastumisen takia sarja keskeytyi. Loppuosat ovat kuitenkin muistissa kasetilla hänen itsensä kertomana.

Nyt Olavi, ystävä, on päässyt tumman Tuonenvirran tuolle puolen ja ajattelen, voiko hän sielläkin harrastaa rakastamaansa musiikkia.

Raimo Suokas

Seuraavalla sivulla saamme lukea vielä Olavi Huuskan muistelmia, hänen itsensä kirjoittamana.

Toimitus

Lyö aallot Äänisen aavan...

Ennen talvisotaa, tarkemmin sanottuna 20. 2. 1938 menin avioliittoon Muolaasta, Perkjärven kylästä olevan Maire Hännisen kanssa. Yhteistä nuottia on näinollen soiteltu jo pian 53 vuotta.

Sodan syttyessä joutui soittokuntamme evakointitehtäviin ja kävimme desanttijahdissakin, tosin tyhjin tuloksin.

Soittotehtäviäkin löytyi. Erilaisia tilaisuuksia ja sankarihautajaisia. Riesana oli aina kylmillä ilmoilla torvien jäätyminen.

Ensimmäisen kolhun sai veljessarjamme heti sodan alussa, kun veljeni Uno haavoittui Kiviniemen ilmatorjunnassa. Jouduimme Käkisalmeen, jossa soittokuntamme yhdistettiin paikalliseen, jonka johtajana toimi Arvo Uro. Meidän johtajamme oli Eino Kuparinen.

Kuten tuhannet naiset, vaimonikin osallistui maanpuolustustehtäviin. Koverilan kylässä ommeltiin taisteloille lumipukuja. Siellä ompelukoneen ääressä oli myös Sirkka Kuparinen. Miesten välimatka ”kainaloisiin kanasiinsa” venyi loma-aikoihin verrattuna suhteettoman pitkäksi. Kerran kuitenkin onnistuimme Nurmisen kanssa pistäytymään suhteitten uusimistehtävissä Muhoksella.

Talvisota loppui, kuten yleensä kaikki sodat — aikanaan. Muutimme vaimoni kanssa Savonlinnaan ja sieltä Sulkavalle. Mukava asuinpaikkahan se oli, mutta panin paperit vetämään Hämeenlinnaan, jossa oli soittokunta.

Onnistuinkin ja aluksi minä muutin sinne, koska asunnon saaminen oli vaikeaa. Asuinkin aluksi Kasarmilla. Väinö Valden’in avustuksella löytyi vihdoinkin asunto Hiekkakatu 8:sta taas vaimoni kanssa meillä oli yhteinen koti.

Perustin Hämeenlinnaan oman orkesterinkin, trumpettistina Eero Kyykkä, joka myöhemmin siirtyi Tu-

run Kaupungin Orkesteriin. Tosi hyvä soittaja. Orkesteri piti jopa konsertinkin Ravintola EHO:ssa. ”Harmonia” oli orkesterin nimi. Elämä tuntui ihan mukavalta, vaikka uuden sodan varjot jo häilyivät levottomina taivaalla.

Ja niinhän kesällä 1941 alkoivat taas hulinat.

Soittokuntaamme oli saapunut mies. Oikeastaan suorittamaan asevelvollisuuttaan normaaliin tapaan, mutta oivallisena viulistina siirretty porukkaamme, musiikin pariin. Hän oli nimeltään PAUL GRANFELT!

Muistan ensitapaamisemme. Paikalla oli koko soittokunta Kapellimestari MARTTI PARANTAISTA myöten. Pavella oli viulunsa ja minulla hanuri. Sanoin Pavelle, että jos soitettaisiin yhdessä. Mikä kappale otettaisiin?

Mikäpäs siinä, tuumasi Pave. Oetaan Montin Chardas.

Yhteissoitto meni ”nastaa” ja Pave kehui minua hyväksi hanuristiksi ja säestäjäksi. Minä totesin puolestani tutustuneeni taitavaan viulistiin. Myöhemmin, sotien jälkeen soitimmekin Granfeltin kanssa levytyksiä ym. Helsingissä.

Soittokuntamme siirrettiin Äänislinnaan ja Latvan kylään. Matka junalla kesti 3—4 päivää. Matkustaminen sen aikaisissa olosuhteissa ei ollut hunajaa. Niinpä sitten oman ja

muiden matkamiesten viihdykkeeksi pidimme Granfeltin kanssa pieniä soittoetuokioita. Joku pisti hatun aina kiertämään ja Äänislinnassa totesimme, ettei matka taloudellisessa mielessä ollut niinkään kurja.

Eräskin lantinkokooja huuteli hatun kourassa: ”Pillii, pöllii, pöytäviinaa soittajille!”

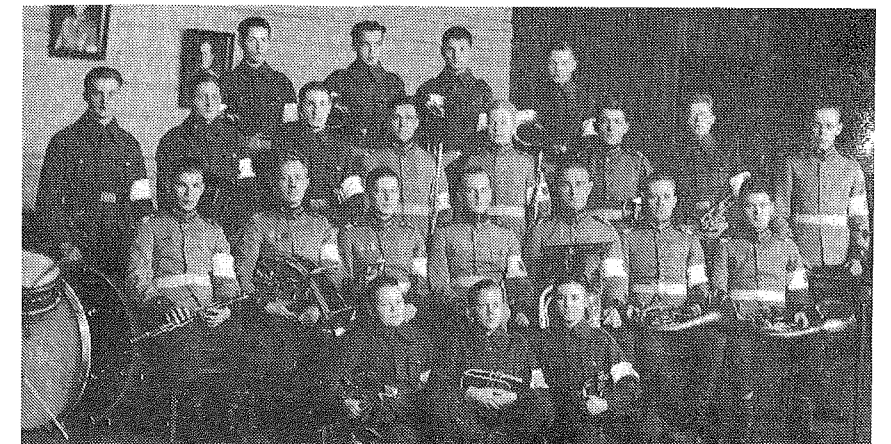
Äänislinnasta siirryimme Latvan kylään, jossa majoituimme pyöröhuusista rakennettuun Itä-Karjalaiseen taloon. Talo oli kylmä ja nälkä kova. Vihdoinkin meille tuotiin hyvin vetistä kaurapuuroa. Se oli tosiaan selkeä, että saattoi melkein kuvitella kuinka akanat ja ryynit huusivat ikävissään toisiaan. Granfelt tuijotti tuokion luomusta ja hönkäisi pettyneellä äänellä: ”Onks toi ruokaa???”

Talon toisella puolella kulki tie Syvärin padolle ja toisella puolella virtasi Latvan joki. Siellä sitten muhittiin Syvärin liepeillä ja kävimme soittamassa. Keikoilla oli soittajat minun komennuksessani.

Vaimo asui Hämeenlinnassa. Hänen seurakseen muuttivat Perkjärveltä kotoisin olevan, hyvän ystäväni Antti Suokkaan vaimo, Elsa, poikansa Raimon kanssa.

Elsa Suokas oli vaimoni tati ja Raimosta tuli myöhemmin Reino Helismaan ja Mauno Maunolan jälkeen sävellysteni sanoittaja.

Olavi Huuska

PITO-KALAASI KY

JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU

AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 433 902

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

Taipaleenjoen suomalaistaistelijat

Talvisodan raskaat ja kunniakkaat taistelut tekivät Taipaleenjoesta legendan, joka säilyy muidenkin kuin siellä taistelleiden ja heidän omaistensa muistissa. Se on osa kansakunnan muistia. Taipaleenjoen rintamaitäisellä Kannaksella kesti murtumattasodan teräsmurksyissä.

Taipaleenjoen taisteluissa kaatui noin 2.700 suomalaista. Sodan kokonaistappiohan olivat noin 18.000 kaatunutta. Lähes kymmenesosa, 250 Taipaleenjoen taistelijaa, jouduttiin siunaamaan kentälle jääneinä. Vaikka suomalainen periaate oli, että veljeä ei jätetä, ei kaatuneenakaan, niin silloisissa oloissa oli mahdoton saada kaikkia kotiseudun multiin.

Kun jatkosodan taistelut avasivat sakkolalaisille ja metsäpirttiläisille muiden karjalaisten tavoin mahdollisuuden palata takaisin rakkaille kotikunnalle, niin keväällä ja kesällä 1942 löytyi talvisodan taistelukentiltä runsaasti suomalaisten sotureiden jäännöksiä. Tuntolevyjen perusteella voitiin osa lähettää siunattaviksi kotiseudun sankarihautoihin. 126:n suomalaisen soturin maatuneet luut kerättiin joukkohautaan. Se sijoitettiin Terenttilään tukikohta nelosen paikalle. Haudalle pystytettiin koivuristi. Ajatus oli, että myöhemmin, olojen rauhoituttua, sille paikalle tehdään tuntemattomina kaatuneiden Taipaleenjoen taistelijain muistomerkki.

Sotilaspappien hiljainen urotyö

Kaatuneiden suomalaisten siirto kotiseudulle kuului viime sotiemme erityispiirteisiin. Käytännössä asian organisoivat sotilaspapit. Tälläkin tavalla lujitettiin rintamajoukkojen ja kotirintaman yhteyttä. Tämä hiljainen urotyö on jäänyt ehkä liian vähälle huomiolle. Kaatuneiden siirrosta Päämajan sotilaspappiosastolla

vastasi kenttäpiispa Johannes Björklundin lähin apulainen, Päämajan kirkollisten asiain osastopäällikkö, myöhemmin Kokkolan kirkkoherra ja lääninrovasti Johannes Sillanpää.

Ponnisteluista huolimatta osa kaatuneista jouduttiin siunaamaan viimeiseen lepoonsa kentälle jääneinä. Niin tapahtui myös Taipaleenjoella.

Unohdettu hauta

Suomalaisten soturien joukkohaudata Taipaleenjoen Terenttilässä oli vuosikymmeniä omissa rauhassaan. Haudan päällä olleet kivet kasvoivat sammalta. Korkealle kasvaneet puut olivat muuttaneet silvotun maiseman. Koivuristi oli lahonnut.

Taipaleenjoella taistellut Heikki Karttunen (vas.) herätti ja toteutti ajatuksen ristin viemisestä suomalaisten haudalle. Oikealla Esko Kallonen.

Taipaleenjoen taistelijan mielistä soturiveljien hauta ei ollut unohtunut.

Yksi näistä on Heikki Karttunen, Pyhjärven Noitermaan miehiä. Vuonna 1915 syntynyt Karttunen oli parhaassa iässä ollut nuori mies talvisodan aikana. Itse mukana olleena hän eli muiden tavoin väkevästi Taipaleenjoen ja Suvannon taistelut.

Ystävystyttyään Leningradin Tiedekatemiassa työskentelevän suuren Suomen ja Karjalan ystävän Dimitri Orekhovin kanssa Heikki Karttunen mieleen virisi ajatus muistoristin saamisesta Taipaleenjoen suomalaisten taistelijain joukkohaudalle. Viime kesänä alkunsa saanut ajatus on nyt kansalaisaktiivisuuden tuloksena toteutunut.

saivat haudalleen teräsristin

Monia vaiheita

Yksinkertaista ei ajatuksen toteuttaminen ollut. Hankkeelle anottuun lupaan ei tullut vastausta, ei uudistettuunkaan anomukseen. Mutta vastoinkäymiset eivät lannistaneet puuhassa olleita. Dimitri Orekhov toimi ystävineen omalla tahollaan. Heikki Karttunen hoiti käytännön valmistelut kotimaassa. Noitermaalaista sukujuurta oleva Keijo Puranen Nokialta hitsasi ruostumattomasta teräsputkesta ristin, joka polttomaalattiin koivuristiä muistuttavaksi. Kangasalla asuva Vilho Karttunen valmisti siihen kiinnitetyn kuparilaatan, missä suomeksi ja venäjäksi kerrotaan, keitä lepää kummun alla. Venäjänkielisen käännöksen teki Noitermaassa eläneen Matti Rekoniuksen — Reko-Matin — tytär Laila Ojanen. Valmistus risti sekä jalustan valussa tarvittavat sementit ja raudat sijoitettiin turistibussin tavaratilaan luottaen siihen, että hanke onnistuu kotiseutumatkan aikana heinä—elokuun vaihteessa. Yksinkertaista se ei vielä ole ollut. Tullissa ei ollut vaikeuksia, mutta luvan saanti aluehallinnosta vastaavan Käkisalmen kaupunginhallinnon päälliköltä varmistui vasta edellisenä päivänä henkilökohtaisen käynnin tuloksena. Sakkolan paikallishallinto lupasi vastata muistomerkistä siihen asti, kunnes se rekisteröidään Neuvostoliiton muistomerkkiluetteloon. Sen jälkeen se alkaa saada virallista suojelua. Asian ”voitelussa” edesauttoi matkalaisten osallistuminen Sakkolassa parhaillaan meneillään olleeseen keräykseen sydänleikkauksen jonottavan nuoren tytön leikkauskulujen hyväksi.

Vaikuttava juhla

Lahonneen koivuristin paikalle sijoitetun teräsristin pystyttäminen muodostui vaikuttavaksi juhlahet-

keksi. Tilaisuuteen oli Sakkolan ja Pyhjärven ystävyysmatkalaisten lisäksi kokoontunut joukko neuvostoliittolaisia sotaveteraaneja mitalirivit rintapielissään. Mukana oli myös Leningradissa toimivan pienen mutta aktiivisen Karjala-ryhmän nuoria edustajia, jotka olivat auttaneet niin haudan paikallistamisessa kuin muissa käytännön valmisteluissa.

Tilaisuuksien sarja alkoi kokoon-tumisella neuvostoliittolaisten Taipaleenjoen taistelijain muistomerkillä. Obeliski sai suomalaisten laskeman havuseppeleen Suomen ja Neuvostoliiton lippujen tehdessä kunniata. Sakkolalainen sotaveteraani Eero Kurikka puhui. Sitä ennen Heikki Karttunen oli toivottanut paikalla olleet tervetulleiksi. Päätössanat esitti entinen kansanedustaja, noitermaalaiset sukujuuret omaava Vieno Eklund. Puheenvuoron käytti myös neljä neuvostoliittolaista veteraania, heidän joukossaan talvisodan aikana Raudussa työskennellyt sairaanhoitaja. Hän muisteli liikuttuneena hoitamaansa haavoittunutta suomalaista upseeria ja hänen sanojaan.

Vajaan kilometrin päässä neuvostoliittolaisten muistopaadesta sijaitse talvisodan Taipaleenjoen tukikohta nelonen, suomalaisten joukkohaudata.

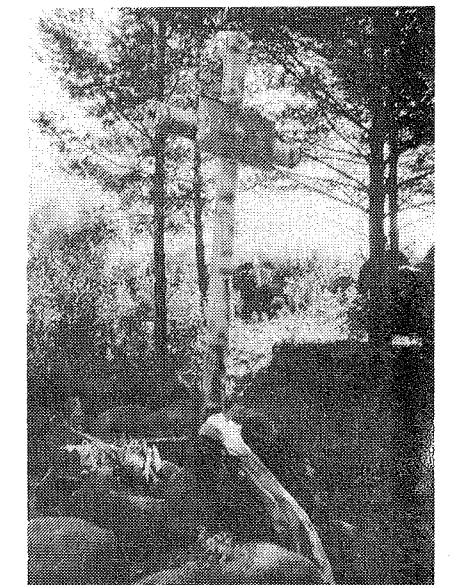
Toivottaessaan paikalle kokoontuneet tervetulleiksi Pentti Pulakka palautti mieleen Taipaleenjoen rintamajoukoissa taistelleet runoilijat, suomalaisen Yrjö Jylhän ja neuvostoliittolaisen Jevgnij Dolmatovskijin. He tulkitsivat vaikuttavasti sotilaiden tuntoja. Dolmatovskij kertoo Taipaleenjoki-runossaan, miten taistelijalla tulimurksyissä oli vain ajatus: Elän vielä.

Havuseppeltä laskettaessa puhui lahtelainen Jouko Halmekoski. Hän oli kaksivuotias talvisodan aikana. Hänen isänsä kaatui Taipaleenjoella helmikuun 19 päivänä 1940 ja

on mitä suurimmalla todennäköisyydellä haudattu ristin saaneeseen joukkohautaan. Halmekosken puhe oli vaikuttava julistus rauhan ja sovun puolesta. Toisena lipunkantajana olleen talvisodan veteraanin Kallervo Paunun synnyinkoti oli Taipaleenjoen varrella. Yrjö Jylhän koskettavan Kaivo-runon kaivo oli hänen synnyinkotinsa pihapiiristä. Sakkolalais-pyhäjäreläinen Aulis Airtto oli järjestänyt nauhalta tulleen musiikin, joka osaltaan juhlisti ja herkisti tunnelmaa.

Juhlahetken jälkeen kokoonnuttiin Taipaleenjoen varteen Kalervo Paunun entisen pihapiirin tuntumaan suomalaisten organisoimalle kenttäaterialle. Dimitri Orekhovin ja eräiden muiden Karjala-ryhmän jäsenten toimiessa tulkkeina solmittiin yhteyttä ja ystävyyttä keskustellen, laulaen, hernerokkaa ja kahvia nauttien. Talvisodan pakkaset olivat vaihtuneet elokuun ensimmäisen päivän hellelumiin.

Pentti Pulakka

Taipaleenjoen Terenttilään tukikohta nelosen paikalle on haudattu 126 talvisodan suomalaistaistelijaa. Lahonneen koivuristin paikalle pystytettiin elokuun ensimmäisenä päivänä teräsristi.

Karjala hengittää yhä...

Tuntoja retkeltä Sakkolan Riiskaan 15—18. 6. -91:

Joku löi tuluksesta kipinän, joku puhalti hiileen. Huuskan Laila palkeen polkimessa: "lähdetään synnyinseudulle riiskalaiset..." Siinä sytykkeet. Liki puolensataa vastasi: "valmiina näkemään." Monet lähtivät ensimmäiselle käynnille, kuulopuheet piti todentaa. Aina ne siitä kylästä puhuvat, vanhemmat. Monet viimeiselle käynnille tekokylänsä maisemiin. Useimmille mahdollisuus uusia Suvannon näkymät. Sydän viritetty kolmisointuun: nuoruus — lähtö — paluu. Elämän ratas oli pyörinyt liki puolensataa vuodenvieroa siitä kun viimeksi nähtiin koulukaveria.

Rajalla

Vaalimaalta noustiin Allun ajokkiin. Tullista helposti läpi. Niinkuin kala merran nielusta. Sisällä oltiin. Allu keräsi passit ja sanoi heittävänsä auton ikkunasta tuulen vietäväksi. Huumorimies niinkuin virkaveljensä "Tane."

Ennen Viipuria varikolla panssarivaunut työttöminä rivissä. Tykkien rivistö putket ojennettuna. Suun edessä suojukset. Laveteilla erehtymisen mahdollisuus. Tuli mieleen että voima ja oikeus ovat kaksi eri asiaa.

Viipurin hengitys rahisi kuin vanhan rikkiammutun sotaveteraanin. Harmaat sairaannäköiset uurtiset kasvat murheellisen näköiset. Mieleen tuli: iloinen Karjalan pääkaupunki ennen sotia. Palava Viipuri pommien ja kranaattien runtelemana 20. kesäkuuta 1944. Viipuri tänään, kuitenkin vielä hengissä. On siis toivoa. Ainakin vähän.

Kohti Valkjärveä

Nuoret mäntymetsät käyvät ole-

massaolon taistelua. Heikot kuolevat vahvat jäävät. Tämä luonnon järjestyks on hyvä. Puut yrittävät tosissaan. Niiden vihreä siilitukka oli terhakasti pystyssä. Joku vanha harmaa rakennus. Sodalta säästynyt. Se puolustautuu yhä. Joku uudempikin. Rykelmä kesämökkejä. Kasvimaat muovin alla. Kasvit viihtyvät lämpimässä. Kasvat. Sitten ihmiset syövät ne. Jotakin on syötävä. Kaikkien.

Tien vierellä vanhaa taisteluhautaa, pesäkkeen pohjia. Luonto on yrittänyt puolivuosisataa paikata sodan arpia. Turhaan. Näillä Kivennavan — Muolaan — Valkjärven — Äyräpään — Vuosalmen — Talin — Ihantalan maisemissa kuoli paljon nuoria ihmisiä. Suomalaisia ja venäläisiä. Karjalalla on hintansa.

Se oli sotaa. Toivon, että Karjalan ei enää tarvitsisi kuulla sodan orkesteria. Pelkään kuitenkin. Historia pyrkii toistamaan itseään. Karjala on aina ollut sodan ja taistelujen maa.

Allun auto oli kummallinen: keitti kahvia kulkiessaan. Allu kattoi ulkoilmaravintolan. Nautittiin.

Valkjärven raitti turruttavan autio. Mykkä kirkon kello kiven päällä. Silä ei ole enää soitinortta. Vanhat talot asuttuja. Ihmiset jostain kaukaa. "Tervetuloa" — sanoivat. Yksi meistä osasi kieltä, Huuskon Ida.

— Anna markka, anna purkka, huutelivat pojat ja seurasivat kuin hait laivaa. Piti varoa ettei vieras käsi sattunut taskuun. Jorman taskussa kävi, mutta sai tyhjää, melkein. Hotelli yritti parastaan. Jollakin keinoin on hankittava valuuttaa. Rullan kurssi 1:6,6 — virallisesti.

Riiskaan 16. 6.

Kohti Petäjärveä. Hyviä puolukkakankaita, paljon. Sodan arpia maastossa. Lilja sanoo: Lapinlahti. Se sä-

väyttää. Lähestytään. Hiekkatie tuntuu tutulta vaikka on kohta 52 vuotta kun tallasin Kiviniemen päin. Hinkkasen Auno tietää mistä Riiska alkaa. Hänen entisessä kodissaan asutaan. Käyvät tervehtimässä asukaita.

Ei Riiskan kylää enää ole. Paitsi muistoissa. On kylän paikka. Ihmisten asuinsijat. Joku raunio, kivijalan pätkä. Pelloilla olleet talojen sijat ta- soitettu kasvamaan rehua.

Jäin autosta Martinmäellä. Tatin suku lähti omille juurilleen. Samoin Luostariset. Halusin kulkea yksin oman Via Dolorosani. Mitä tästä kylänsijasta sanoo niille, jotka eivät ole ennen käyneet? Kuitenkin täällä ovat menneiden sukupolvien työn jäljet vuosisatojen ajalta. Nyt yksi traktori ajaa tietä. Karjatilan, kolhoosiko lienee, satametrinen navetta ja yksi asumus. Ei sitä ennen ollut. Seuran- talon perusta eroittuu. Sepän alasinta ei näy. Ahjon pohjakivet nököttävät yksinäisinä navetan vierellä. Siinä mäen syrjässä entisen kotini rauniot. Niitä lienee työnnetty maansiirtokoneella lähelle Saksasen Annamarin tupaa. Kopperoisen mäellä kaksi puuta. Toinen elää. Toinen uupunut ja kuollut. Jokainen lähti innolla etsimään omia juuriaan. Joen yli ei ollut siltaa. Pahanpuut kuitenkin. Vuosikymmenien takaiset muistot nousivat kuin usvasta. Vai oliko kyynel välissä.

Matka lapsuuteni uimarantaan, Kiiskin hiekalle, ei ole järin pitkä. Siltä se kuitenkin tuntui. Siinä rannalla kumivene. Suvanto makasi liikkumatta kuin kerma.

Katsoin Mustaanniemeen ja Keljan rantaan. Joulun seutu -39. Jäällä kasoittain ruumiita. Patoniemi — Kirvesmäki — Taipale. Aina vain sodan kasvat nousevat esiin. Suomen kohtaloa ratkottiin tuolloin. Tuntuu kuitenkin paremmalta tulla turistina

KUOLLEITA

Riiskan Martinmäeltä — Seurantalon maastoon. Kirjoittaja (oik.), Tatin Jorma, koulu- ja tappelukaverini, Jouko ja Pirkko, Tatin nuorempaa polvea. Retken parasta antia oli ystävien tapaaminen vuosikymmenien jälkeen.

Eero Repo, hän oli syntyjään Sakkolan Riiskasta.

Suomesta kuin olla kuolleena Siperian tundralla.

Otin kaksi kuvaa. Sitten otin lehden rannan pajusta ja hieroin sen käsieni välissä. Paju on ihmisystävällinen puu. Pajuihin ripustivat kanteleet ennen. Lähdin sinne missä "satelliitit" on ja ostin huuhteluvettä. Kurkku tuntui niin tahmealta.

Ihmiset tulivat kukin taholtaan muistot kirkastettuina. Kerroin runoin ajatuksia tästä Suvannon rannan entisestä kylästä. Sitten illalla joku kysyi: "Mistä karjalaiset on tehty?" — Poltetusta savesta, kanteleen kielistä, aidan vitsaksista ja naurusta kyynelten lomitse, sanoin. Taisin puhua meistä vanhoista ja panna sydämeni koko ajan mukaan.

Illalla pidettiin hotellin "vintillä" muistojen tanssit. "...me nauroimme, lauloimme, tanssimme vaan vaikk' oomme niin paljoa vailla..."

Kiviniemi — Käkisalmi 17.6.

Kiviniemen sillat ja koski. Pari vapakalastajaa rannalla. Maisema en-

tin. Ihmiset toiset. Pojankoltiaiset samanlaiset kaikkialla. Kosken hengitys vielä voimakas. Käkisalmi nukahtaneen tuntuinen: kauppajonoja, puita sataman lahdella. Laatokan ulappa kaukana. Puistot edelleen varjoisat. Penkeillä vanhuksia. "Veteraani", sanoi eräs ja kirjoitti jotain lehtiöön: 1921—1941—1945 Deutsland.

—Veteraani ja, sanoin ja osoitin rintaani. Kaveri avasi puseronsa. Kolme luodinreikää rivissä, arvet näkyvissä. Sitkeä mies, mietin, ja annoin kympin. Siitä hyvästä ettei satuttu vastakkain sodan aikana. Ei se ampumalla olisi kuollut.

Seuraavan yön valvoimme muistojen merkeissä. Anatoli pyöritti niitä muutamaa kasettia, jotka hänellä oli. Värivalot vilkkuivat ja baari toimi. Näin siksi, että elämä jatkuu: iloitaan ja surraan, eletään kuitenkin. Karjalan pulssi on hidas ja hengitys vaikeaa. Se on sairastanut ennenkin. Ja toipunut. Aikaa se vie. Uudet sukupolvet näkevät uudenlaisen Karjalan. Siellä juuret kuitenkin. Syvällä Karjalan maassa.

Tervehtien **Topi Kuparinen**

Selma Siviä Rauvala o.s. Karvonen kuoli 10. 4. 91. Radiumkodissa Turussa. Hän oli syntynyt 1. 4. 1910 Sakkolan Pannusaarella ja eli naimisiin mentyään Karholassa. Selma Rauvala siunattiin haudan lepoon Huhtamon kirkossa Huittisissa 27. 4. 91.

Erkki Eino Raaska kuoli äkilliseen sairaskohtaukseen 19. 8. 91 työmatkallaan Tsekkoslovakiassa. Erkki Raaska oli syntynyt 18. 5. 44 Hämeenlinnassa. Hänen isänsä Eino oli lähtöisin Kiviniemestä. Myös Erkki Raaska kävi kesällä 1990 Kiviniemessä katsomassa isänsä kotiseutua. Erkki Raaska siunattiin haudan lepoon 30. 8. 91 Ranskassa, missä häntä jäivät kaipaamaan Salme-vaimo ja Mia-tytär.

Eino Albert Valtonen syntyi 7. 9. 1910 Sakkolassa, kuoli 12. 8. 1991 Loimaan aluesairaalaan. Kotikylä Sakkolassa Valkjärvi, viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

KUOLLEITA

Toimitusjohtaja Arvi Tiinus kuoli 3. 9. Toijalassa 77-vuotiaana. Hän oli syntynyt 20. 4. 1914 Sakkolassa.

Arvi Tiinus tunnettiin Toijalassa yhdistystoiminnan ja monien eri harrastusten aktiivina. Hän oli perustamassa Toijalaan useampiakin yhdistyksiä, mutta erityisesti hänet tunnettiin urheilun ystävänä ja varsinkin toiminnastaan urheiluammunnan parissa.

Toijalan Urheiluamputerat perustettiin vuonna 1964, ja Arvi Tiinus oli perustavan kokouksen koollekutsuja. Hänet valittiin myös seuran ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Jo seuran perustamisvaiheesta lähtien Toijalaan yritettiin saada oma ampumarata, mutta tämä Arvi Tiinuksen hartaasti ajama asia on kuitenkin edelleen toteutumatta.

Urheiluamputerat puheenjohtajana hän toimi 13 vuoden ajan vuosien 1964—85 välillä, ja vapaajäseneksi hänet kutsuttiin vuonna 1989. Hänelä myönnettiin Ampujainliiton kultainen mitali vuonna 1990 ansioistaan ampumaurheilun edistämisessä ja nuorten ampujien kouluttajana. Monelle toijalalaiselle pojalle ja tyttölle hänestä tulikin suoranainen isä-hahmo.

Arvi Tiinus voitti vuosien mittaan ampumakilpailuissa lähes kaiken tavoiteltavan arvoisen. Vuodesta 1965 lähtien hän sijoittui piirinmestaruuskilpailuissa usein mitaleille saavuttaen myös monia mestaruuksia.

SANANPARSIA

Joutavalla koiralla on jotakin hommaa.

Joukossa on jotakin, karjassa kirjavia.

Toimitusjohtaja Arvi Tiinus

Vuonna 1979 hän voitti Suomen mestaruuden veteraanien isopistoolin kivioammunnassa Suomen ennätystuloksella 286, ja vuonna 1981 hän sijoittui samassa lajissa SM-hopealle. Vuonna 1989 hän otti jälleen SM-kultaa Y 70-sarjan isopistoolin kuluammunnassa.

Arvi Tiinus oli perustamassa Toijalaan myös jalkapalloseuraa eli TP-49:ää, oli sen puheenjohtajana ja johtokunnassa. Hän oli mukana seuran toiminnassa niin pelaajana, juniorivalmentajana, erotuomarina kuin ikämiespalloilijana. Myöhemmin hänet kutsuttiin seuran kunniajäseneksi.

Toijalan Vauhdin riveissä hän toimi johtokunnassa ja talousjaoston

puheenjohtajana useampia vuosia, ja kunniajäseneksi hänet kutsuttiin vuonna 1987. Hänelä myönnettiin SVUL:n Hämeen piirin hopeinen ansiomerkki vuonna 1984.

Urheilun ohella oli kuorolaulu Arvi Tiinukselle koko ajan läheinen harrastus. Hän lauloi Toijalan Mieskuorossa yli 40 vuoden ajan, ja kuoron 60-vuotisjuhlakonsertin yhteydessä hän sai Mieskuoroliiton ansiomerkkin.

Arvi Tiinus kuului myös Toijalan ja Ympäristön Sotaveteraanien perustajajäseniin, ja hän oli mm. sen hallituksessa koko ajan. Hänelä on myönnetty Sotaveteraaniliiton kultainen ansiomerkki.

Arvi Tiinus toimi myös mm. Toijalan Seudun Reservialiupseereissa, Kansallisten Eläkeläisten johtokunnassa ja Karjalaseuran johtokunnassa sekä erilaisissa kaupungin luottamustehtävissä, mm. Toijalan kauppalaan liikuntalautakunnassa noin kymmenen vuoden ajan.

Arvi Tiinus auttoi myös kansakoulussa käsityönopeettajia muun muassa opettajien sairaslomien aikaan — samoin hän opetti myös kansalaisopistossa. Sota-invalidien keräystoiminnoissa Tiinus oli myös ahkerasti mukana, samoin sotainvalidien kesäkodin remonttitöissä hänet nähtiin — kuten auttamassa ystäviään erilaisissa remonteissa. Kolme omaakin taloa Tiinus rakensi.

Sakkolan Kirkonkylän Nuorisoseura ry:n SYYSKOKOUS

pidetään Tampereella UKK-Instituutissa 23. 11. 1991 kello 11.30.

Esillä sääntöjen määräämät asiat.

Tervetuloa!

Johtokunta

VUOSIA TÄYTTÄ-NEITÄ

85 VUOTTA täytti Lahja Metso o.s. Räikkönen Lempäälässä 30. 8. Kotikylä Sakkolan Kiviniemi.

85 VUOTTA täytti 26. 9. Mirjam Haikarainen o.s. Häsä Nokialla. Hän on syntynyt Pyhäjärvellä, entinen kotikylä oli myös Kiviniemi.

60 VUOTTA täytti 29. 8. 1991 Unto Emil Kiiski Punkalaitumella. Hän on harrastanut ahkerasti lukemista ja metsästystä. Vanhemmat Anna Maria o.s. Lamppu ja Johannes (Juho) Kiiski Riiskasta.

75 VUOTTA täytti 16. 9. 1991 Sulopatja Punkalaitumella. Sulo Patja on sotaveteraani ja -invalidi. Hän on palvellut ErP 6:ssa ja haavoittunut Taipaleessa. Kotikylä Sakkolassa Lapinlahti.

70 VUOTTA täytti 17. 4. 1991 Liina Varvas o.s. Ollikainen Kanadasa Torontossa. Hän oli kotoisin Sakkolan Lapinlahdesta.

70 VUOTTA täytti 2. 10. Annikki Mäkipää o.s. Raaska Lempäälän Lipossa. Merkkipäiväänsä hän vietti matkoilla. Annikki Mäkipää on lähtöisin Sakkolan Kiviniemestä.

80 VUOTTA täytti 1. 8. Martta Naskali o.s. Räikkönen, Lappeenrannassa. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Kiviniemi.

75 VUOTTA täyttää 25. 11. 1991 Eino Leppänen Mikkelin mlk:n Suonsaarella. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Riiska.

60 VUOTTA täytti 14. 8. 1991 Aulis Kalervo Rastas Punkalaitumella, Punkalaitumen Karjalaisten puheenjohtaja ja Suvanto Säätiön valtuuskunnan jäsen. Aulis Rastas on kanataloutta harjoittava maanviljelijä, tuottajien piirimies ja pienviljelijä-yhdistyksen puheenjohtaja. Hän on toiminut aikoinaan kerhoneuvonajana Jokioisilla ja Punkalaitumella, kunnan lomalautakunnassa, kansalaiskoulun opettajana ja johtokunnassa. Harrastanut lukemista. Oma aktiivinen suunnistus-, palloilu- ja juoksuharrastus vaihtui polven loukkaannuttua penkkiurheiluun ja tuomaritehtäviin. Vanhemmat Selma o.s. Laamanen ja Viljam Rastas Riiskasta.

Sivistysrahasto perustettu

Karjalan Säätiöön on perustettu syyskuun lopussa Suomen Kuntien ja Seurakuntien Karjalan Sivistysrahasto -niminen erityisrahasto. Perustamiskirjan allekirjoittivat 23. 9. Karjalatalolla Karjalan Säätiön lisäksi Suomen Kunnallisliton, Suomen Kaupunkiliiton ja Kirkkohallituksen edustajat.

Rahaston perustamista on edeltä-

nyt keräys, joka tuotti rahaston peruspääomaksi 560.000 markkaa. Rahaston tarkoituksena on tukea tietojen tallennusta luovutetulla alueella sijainneiden karjalaisten kaupunkien, kauppaloitten, maalaiskuntien ja seurakuntien yhteiskunnallisesta, hengellisestä ja sivistyksellisestä toiminnasta sekä karjalaisten vaikutus-

ta uusien kotiseutujensa kehitykseen koskevaa tutkimustyötä.

— Vuosittain marraskuussa tullaan jakamaan apurahoja, stipendijä ja palkintoja hallintoneuvoston määräämällä tavalla, kertovat Karjalan Säätiön asiamies Eelis Paukkuri ja Helena Valta, Karjalan Liiton järjestösihteeri.

Matkasta Kiviniemessä ja Sakkolan kirkolla

Mauno Koironen oli kerännyt joukon Koirasen, Koppasen ja Vuorisen sukua lauantaina kesäkuun 1. päivänä 1991 alkavalle Kiviniemen matkalle.

Kaunis lauantai-ilta kului naapurin tullissa ja matkalla Viipurin, Muolaan ja Punnuksen kautta Kiviniemeen, josta minulla oli 7-vuotiaan pojan muistikuvia. Majoituimme Kiviniemen (Lesovon) turistikylän Korpus 5:een, joka oli valmistunut vasta viime vuonna! Turistikylä käsittää viisi erillistä majoituspistettä: ravintolan, saunan, Vuoksen rantaa, veneitä jne. Se on rakennettu kalastajille, soutajille ja melojille kesänviettopaikaksi. Koskessa näytti olevan koskimeloiden harjoittelurata. Turistikylään on majoitettu meitä suomalaisia vasta toista kesää.

Turvallisuudestamme "huolehdittiin" hyvin! Aidatun lomakeskuksen portilla oli vartija. Kesäajaksi on paikalle komennettu erillinen sisäministeriön alainen ryhmä. Koko ajan oli vähintään kaksi pampuin ja pistoolin varustautunutta sotilasta näkyvissä.

Koko Kiviniemi näyttää olevan kesänviettopaikkakuntana. Lomakeskuksen ja pioneerileirin ohella eri puolilla oli monin tavoin rakennettuja ja kesämökkejä. Aseman lähellä oli jopa käytöstä poistetuista ratapolkyistä tehtyjä mökkejä.

Kun lauantai-iltana etsimme mummon (Emma Koironen) mökin paikkaa, jouduimme puikkelehtimaan teltojen väleistä. Alueella, joka on maantiesillasta etelään Vuoksen rannalla, näytti olevan leirintäalue ilman leirintäalueen palveluksia.

Vesi koskessa oli alhaalla, mikä johtunee Saimaan alueen vesimäärän vähäisyydestä. Imatran voimalaitosten läpi meni tavallista vähemmän vettä.

Matkalaisia Sakkolan kirkon portailla.

Sunnuntaina satoi melkein koko päivän. Viidellä pikkuautolla ajoimme Kasarmilan kautta Sakkolan kirkolle. Tosin se Samara, jossa olin, teki muutaman kymmenen kilometrin lisälenkin. Kuva kesänvietto-Kiviniemestä vahvistui. Kerrostaloasutusta näytti olevan Kasarmilassa ja entisellä kirkon mäellä. Kirkon rauniot löytyivät ikihonkien alla kasvavasta risukosta.

Siellä oli myös sankarihauta-alueella n. 2 metriä syvä laajahko kuoppa. Missähän ovat siinä olleitten vainajien luut? Vapaussodan vainajien muistomerkin jalusta oli paikoillaan. Leijonat Karjalan vaakunoineen löytää lomakeskuksen ravintolan edustalta.

Luin kirkon raunioilla Saarnaajan kirjasta 3:1—8 ja lauloimme virren 30. Maa on niin kaunis. Vanhan testamentin Saarnaajan teksti tuntui koskettavan meitä jokaista.

Kirkolta ajoimme Koirasten, Suokkaitten ja Koppasten entisille asuinsijoille. Nähtiin Pioneerileirin alueella vakinaisesti asuvien vanhusasuintilat ja mm. entisestä navetasta tehty juhlasali. Ottivat meidät hyvin ystävällisesti vastaan. Olihan

mukana siellä jo aikaisemmin käyneitä.

Valtaosa pelloista kasvoi heinää. Osa entisistä viljelysmaista oli lehtomaisen risukon peittämänä. Saijajoen rantapelloille istutettiin perunaa.

Kävimme joukolla kauempanakin, osa jopa Peto-ojalla saakka. Selvisimme kunnialla, joku kävelykepin avulla, umpeenkasvaneille tieurille, mahtavia mäntyjä kasvaville kankaalle, korkealle ratapenkereelle. Luonto oli siellä rehevää, tuomet ja valkovuokot kukkivat, kuten kullerotkin kosteikossaan. Lempi Koironen löysi vanhan kangasvuokkopaijansa. Kukat olivat niistä jo lakastuneet. Miksiköhän Peto-ojan vesi oli niin ruskean punaista?

Sateisen sunnuntai-iltapäivän lenkki vei mm. vanhan linnoituksen vallien kautta sillan yli asemalle. Linnoituksen valjeja tuskin eroittaa umpeen kasvaneesta risukosta. Asemalla oli kymmeniä viikonlopon viettäjiä lähdössä etelän suuntaan. Rautatiellä on vilkas liikenne ja rata erinomaisessa kunnossa.

Märkien vaatteiden kuivaamisessa oli pieniä ongelmia, sillä Leningradin

alueella oli jo lämmitys lopetettu. Kuivuivat ne sukat ja kengät kuitenkin ja lämmintä vettäkin sai, kun maltoit odottaa riittävän kauan.

Paluumatkalla pysähdyimme tavalliseen tapaan Mannerheimin linjalla ja Viipurissa. Markkamme oli ainoa valuutta, jota käytimme. Vain Viipurin kerjäläiset ja kauppiat puhuivat ruplastakin. Vodkan ja smppanjan myyjiä oli Kiviniemessäkin pitkin tienvarsta. Jopa turistikylän portinvartijakin toimi kauppiana. Laajin valikoima oli Mannerheimin linjan kauppiailta. Nukkekauppa kävi vilkkaasti. Tulleista selvisimme melkein läpiajoilla.

Entä, jos saisimme Karjalan takaisin? Töitä riittäisi, purettavaa ja rakennettavaa.

Esko Koironen, Imatra

Saarnaajan luvusta 3, jakeet 1—8. Raamatunkäännöskomitean ehdotuksen mukaan.

Kaikella on määrähetskensä, aikansa joka asialla taivaan alla. Aika on syntynä ja aika on kuolla, aika on istuttaa ja aika repiä maasta, aika surmata ja aika parantaa, aika on purkaa ja aika rakentaa, aika itkeä ja aika nauraa, aika on valittaa ja aika tanssia, aika heitellä kiviä ja aika ne kerätä, aika on syleillä ja aika olla erossa, aika etsiä ja aika kadottaa, aika on säilyttää ja aika viskata menemään, aika repäistä rikki ja aika ommella yhteen, aika olla vaiti ja aika puhua, aika rakastaa ja aika vihata, aika on sodalla ja aikansa rauhalla.

Filminpätkiä etsimässä Vilakkalassa

Ei se Karjalanmatka, Sakkolan Vilakkalassa, ollut minun vetämäni, mutta kun olen saanut jopa kehoituksen jotain kertoakseni, niin hie-man matkastamme 30. 6. — 2. 7. -91.

Kyllä kai siitä olemmekin kaikki samaa mieltä, että paluu sinne sukujuurillemme on aina uusi elämys, vaikka siellä kävisimme joka kesä.

Meitä olikin iso porukka, 79 henkilöä, että jos joka talosta olisi ollut yksi henkilö, ei nuo talot olisi riittäneetkään. Vilakkalassahan oli tuon kartan mukaan, joka oli historiassa, vain 61 taloa ja tämä oli nimenomaan vilakkalaisten reissu. Oli tietysti mukavaa, että mukaanamme oli muitakin, jopa veteraaneja Satakunnasta.

Ilmat oli todella hyvät, matka meini mukavasti, mutta tiet olivat Keljasta alkaen todella huonot; sade oli tehnyt tehtävänsä. Linja-automme jäivät Keljaan, mutta venäläiset taksit kyyditsivät kyllä perille, tai ainakin niin lähelle, että loppumatkan jaksoi jo kävelläkin.

Kaikille tuo taksikyydin odotusvuoro ei kuitenkaan tuonut ongelmia? Jos kuitenkin jätän nimen mainitsematta: Kuorma-autot ajoivat heiniä sieltä kotipelloiltamme sinne jonnekin Sakkolaan, ja niinpä eräs kaverimme nosti kepin pystyyn, ja matkusti sellaisella kuorma-autolla mennen tullen.

Kysyin jälkepäin häneltä, oliko hyvä kyyti? Vastaus oli, kyllä muuten, mutta autosta oli unohtuneet jouset kotiin, tai sitten niitä ei ollut olemassakaan, ja kun ajoi vielä niin kovaakin.

Mitä me sieltä Vilakkalasta ja

yleensäkin Karjalasta haemme? Sitä olen usein itsekkin miettinyt, onhan jo kaikki nähty, onhan jo kaikki se, mitä sieltä haemme, viety 50 vuotta sitten pois, ei siellä ole mitään. Vai onko?

Kirjoitin tässä hiljattain hyvälle ystävälleni, että elämä on verrattavissa filmiin, on vain niin kovasti paljon leikattu pois siitä väliltä. Tuntuukin että juuri niitä filmin osasia me sieltä haemme. Tiedämme kyllä, ettei niitä löydy kuin vähän, mutta jospa siksi menemmekin aina uudestaan, löytääksemme pätkiä kadonneesta filmistämme lisää.

Kyllä se ainakin on varmaa, että ne naapurit, ja muutkin kyläläiset, jotka sillä matkalla tapaamme, tuovat siihen filmiin paljon lisää. Kyllä minä olen itsekkin vasta parina viime vuonna oikein tullut huomaamaan, kuinka kauas olen etäännytynyt omista kyläläisistäni, oikein hävettää. Mutta ehkä se elämäni on vienyt eri suuntaan, niin kuin moni muukin on kertonut.

Vaimo on Satakunnasta, ja hänen sukunsa on tietysti satakuntalaisia. Karjala on päässyt unohtumaan.

Ei se olisi muuten tullutkaan nyt niin voimakkaasti esiin, ellei tämä Karjala-matkailu olisi tullut mahdolliseksi. Ja se oli todella hyvä asia.

Kaikki ne turistikohteet olemme käyneet varmaankin jokainen, joten niistä ei kannata sen enempää kertoa.

Videokuvaustakin harrastimme, ja on niitä filmejä mahdollisuus rajoitettusti minultakin saada, puh. 931 / 413 030.

Arvo Meskanen

**TILAA SINÄKIN OMA
SUVANNON SEUTU**

Mitä merkitsee karjalaisuus ja Sakkola nuoremmalle polvelle?

Mitä merkitsee karjalaisuus ja Sakkola nuorelle polvelle, muualla kuin Karjalassa syntyneelle? Tässä Reima Viskari kertoo ajatuksiaan aiheesta — tämä oli hänen tervehdyspuheensa Sakkolan pitäjäjuhlissa elokuussa Orivedellä.

Karjalaisuus ja Sakkola — mitä ne minulle täällä syntyneelle merkitsevät? Ennen käyntiä Karjalan kannaksella kesäkuun lopulla Karjala oli lähinnä vanhempieni kertomuksia lapsuudesta sekä valokuvia metsittyneistä pelloista. Eli vain pinnallinen aavistus todellisuudesta.

Suvanto, Vuoksi, Vilakkala, Heinälampi, Taipaleen joki ja Laatokka olivat vain vieraantuntuisia nimiä, jotka eri kertomuksissa olin kuullut. Kuitenkin matkan jälkeen ja nimien yhdistyttyä näkemääni en voi olla toteamatta, että eipähän ollut ihan vaatimaton pitäjä. Tosin ei ollut sen ajan sakkolalaisetkaan vaatimattomia. Vai kuinka ymmärrätte sanonnan ”Se raukka Raudusta nai, joka ei saa Sakkolasta”.

Kävellessäni tietä Vilakkalaan ja katsellessani maisemia Keljassa mientä millainen tuo kaunis näkymä olisi jos alue olisi suomalaisten hallussa. Samoin koko Sakkola, Suvanto ja Taipaleen joki rantoineen. Tällä hetkellä alue on joko asumaton ja hoitamaton tai täynnä epämääräisiä rakennelmia. — Siinä pieni ihminen pysähtyi miettimään että miksi ja minkä takia piti olla näin? Löytämättä siihen kuitenkaan mitään järjestämistä syytä. Sillä hetkellä ymmärsin kuinka kipeä lähtö kotiseudulta oli ollut.

Olen usein pohtinut mikä saa karjalaiset vuodesta toiseen yhteen, viettämään Karjala -juhlaa sekä näitä pitäjäjuhlita. Onhan monet teistä tällä hetkellä voimakkaasti mukana nyky-

sen kotikuntanne asioissa vaikuttamassa kunnallis- ja elinkeinoelämässä. Eikö se jo riitä tyydyttämään sosiaalisen kanssakäymisen tarpeen?

Uskon, että tärkein yhteen kokoava voima on Karjala itse, se maa-alue joka nyt on rajan väärellä puolella, ja muistot lapsuudesta. Siirtolaisuudesta koetut kipeätkin muistot ovat omiaan vahvistamaan yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, sitä tunnetta joka tässäkin tilaisuudessa on hyvin selvästi aistittavissa.

Tosin menetetty maa ja kotiseutu ei ole käsittäkseni niin paha asia kuin menetetty ja väkisin otettu vapaus ja isänmaa. Tästä olemme saaneet seurata viime kuukausina läheisesti sukulaiskansojemme, Baltian maiden ja inkeriläisten, kärsimyksiä ja halua vapautua.

Karjalaisuus tulee varmasti säilymään meidän nuortenkin miellissä vielä pitkään, mutta sen säilyttämiseksi tulee niin meidän nuorten kuin Teidän vanhempienkin ponnistella. Ei riitä, että kokoonnumme kerran vuodessa pitäjäjuhlilla tapaamaan vanhoja tuttuja ja vaihtamaan kulumisia, mitä vuoden aikana on tapahtunut. Vuosien kuluessa harvenee Teidän Sakkolassa syntyneiden joukko koko ajan, ikävä kyllä liiankin nopeasti. Nyt olisikin jo, mitä pikimmin, sen perinteen siirron aika meille nuoremmille, jonka Karjalasta olette syntyessänne saaneet. Tämä perinteen siirto tulisi lähteä pienistäkin asioista, kuten arkiaskareista, tavoista, sananlaskuista ja kaskuista se-

kä tarinoista. Näyttäkää ja opettakaa mielle mitä karjalaisuus on parhaimmillaan. Näinä paljon puhutun taloudellisen laman aikoina olisi hyvä miettiä myös henkisiä rikkauksia ja kartuttaa niitä.

Käydessämme Sakkolassa pysähdymme matkalla myös Sakkolan kirkon raunioille ja sen sankarihaudalle. Kohtaamamme näky ei ollut mitenkään mieltäylentävä: alue oli metsittynyt ja ränsistynyt. Suurin ihmetuksen aihe oli sankarihaudan kohdalla oleva iso kuoppa. Mitä oli tapahtunut niille yli kahdellesadalle sakkolalaiselle sankarivainajalle? Näky sai meidät kaikki hetkeksi hiljentymään ja ajattelemaan sodassa kaatuneiden kohtaloa ja heidän muistonsa vaalimista. Näin erilailta eri kansat arvostavat ja kunnioittavat vainajia.

Juhlajärjestelyissä mukana

Reima Viskari oli myös mukana pitäjäjuhljen järjestelyissä.

— Itselleni tämän juhlan järjestely on ollut hyvin antoisa kokemus. Ensimmäisen kerran Sakkola-juhlaan osallistuminen ei ole tuntunut ikävältä velvollisuudelta vaan karjalaisuuteen perehtymiseen on tehnyt asiasta mielenkiintoisen ja jollaisena haluaisin jokaisen nuoremmat sukupolven edustajan sen kokevan.

— Älkäämme siis lopettako sitä kulttuuria joka hyvin pitkällä ajanjaksolla on syntynyt ja jonka aikana nämä ihmiset ovat joutuneet työskentelemään ja elämään. Koskaan karjalaisia ei ole alistettu kokonaan: yhä uudelleen on alettu alusta, jos niin on tarvittu. Antakaamme maallemme se panos, jonka se tarvitsee, mutta muistakaamme aina mistä voima ja perinteet siihen on saatu.

Sodan ja rauhan aikoja

mikä jäi.

Siitä sitten kierreltiin paikasta toiseen ja jouduttiin Hämeenlinnaan. Koulukin alkoi taas. Se oli raskasta koulunkäyntiä, kun useana yönä jouduttiin pommisuojaan kirjapaino Kariston kellariin. Ei siinä oppimista tahtonut tulla oikein mitään.

Leipää ja maitoa saatiin aina liian vähän. Isä sitten löysi jonkun maa-laistalon, josta saatiin ylimääräistä ruokaa. Eivät ne korttiannokset lapsiperheelle mitenkään riittäneet, meitä kun oli yhdeksänhenkinen perhe ja isommilla pojilla ainainen leivän nälkä, kotona kun oltiin totuttu, että leipää oli aina.

Kun tämä ensimmäinen sotakausi loppui, päästiin taas muuttamaan Karjalaan. Isä oli edeltäkään käynyt katsomassa. Onneksi meidän koti oli tallella, vaikka kovasti rikottu ja hävitetty. Kaikki tavarat viety pois, nekin, jotka isä niin hyvin kätkei. Hämeenlinnassa teetettiin uudet ovet ja ikkunat, joitakin huonekalujakin olimme hankkineet. Isä ja isommat veljet kävivät laittamassa paikat kuntoon ennen kuin muu perhe pääsi muuttamaan. Kaikki maatalouskoneet piti hankkia uudet, kuin myös elukat, ja ihmeen hyvin siitä taas päästiin elämisen alkuun. Juuri kun kaikki taas alkoi olla ennallaan, sanottiin, että pitää taas lähteä. Se oli vielä kovempi pettymys kuin ensimmäinen kerta, kun juuri oltiin saatu kaikki valmiiksi. Nyt kyllä oli aikaa pakata ja kuljettaa kaikki tavarat mukana. Minä jouduin nuoremmat Lauri-veljeni kanssa lähtemään naapurien mukana, kun äitipuoleni ja sisarpuoleni lähtivät eläinten kanssa. Kun pääsimme asemalle, alkoi kova pommitus ja veljeni katosi siinä kaakoksessa, oli hirveä hätä ja itku. Kylähän se velikin löytyi, kun tilanne rauhoittui.

Sen jälkeen ei uskallettu toisistamme erota. Kesken junamatkankin jouduimme juoksemaan metsään kun tuli ilmahälytys. Meidän junaamme ei osunut, mutta seuraava juna kun tuli meidän jälkeemme se joutui pommitukseen, ja kuoli paljon ihmisiä. Se oli Elisenvaaran pommitus. Rautalamille meidät ohjattiin, kansakoululla asuimme muutama päivän, sitten pääsimme eräseen Jalkasen taloon. Talonväki oli kovin ystävällisiä; saatiin ruokaa ja vaatteita päälle. Muusta perheestä ei tiedetty mitään. Melkein kolme viikkoa kului, kun vanhemmat veljet ja isä tulivat hevosella, sen jälkeen muu perhe elukoitten kanssa. Sodan jälkeen isä sai Siuntion töitä. Sieltä sitten muuttimme tänne Huittisiin, kun saatiin maapala asuttavaksi ja rakennettavaksi.

Lilja Rantala

Taas käymään Karholassa

Miksi sinne niin tahdon mennä enkö voisi mennä muualle. Muualla olen monesti käynyt mennä tahdon omille juurille.

Vaikka vain hetken siellä voi olla Hengen voimia mukaansa saa. Se paikka on ollut kaikkein rakkain, tuo paikka, lapsuuden ihmemaa.

Vieras on vienyt, ominut paikat hajoittanut talot ja navetat. Ei ole pystynyt kaikkea viemään, siellä on juuret ja muistelmät.

Sieltä kun löytää ne niityt ja kummut missä on liikkunut lapsena. Silloin on povessa sellainen tunne, täällä olen omilla juurilla.

Sieltä kun lähden, oksan taitan muistoksi tuon sen mukana. Kivenkin vielä taskuuni laitan, ne aarteina säilytän kaapissain.

SYLVI SYSTÄ

Minun nuoruusvuosina vanhempi väki varoitteli tyttöjä lähtemästä "herrojen" kanssa marjaan, eikä vielä nykyisinkään maalaismies tunne oikein soveltuvansa "herrojen" matkaan. Menin tilaisuuteen, kun oli perinnekilpailun tapahtuma kyseessä ja kirjallinen kutsu saapui, vaikka yleensä viittaa "herrojen" juhlimiselle kintaalla.

Huoneusto oli minulle täysin outo. Kukaan ei ollut ohjaamassa ovelta, seinävierustoilla oli yli sata tuollista ihmisiä. Töllistelin ja tuumailin. Ajattelin jo lähteä takaisin Vesilahteen — mutta keskellä salia oli kolme tuolia tyhjänä. Istuin yhteen vaikka lie ollut varattu kuinka suurelle johtajalle. Kaksi naista tuli ja istui viimeisille tyhjille tuoleille. — Ollaan tässä, tuli mitä tuli!

Tulihan niitä valtakunnallisia viikkuttajia iso joukko. Kuuntelivat seisaaltaan tervehdyksen ja jaettiin urheiluperinnekilpailun palkinnot. Viisi parhaimmaksi mitattua sai rahapalkinnon — ainakin voittaja oli ammattilainen — oliko tässä viiden joukossa yhtään harrastelijaa, jäi tietämättä. Minä harrastelija pääsin seuraavan kymmenen joukkoon ilman keskinäistä järjestystä, aakkoset määräsi esiin menon.

PERÄ- PENKILTÄ

Minä sain hakea almanakkaa isomman teoksen, mutta hyvin moni jäi tilaisuuteen kutsutuista ilman käden puristustakin. Oli joukossa toinen sakkolalainenkin.

Kahvittelu alkoi. Yksi oli kannusta kaatelija. Toisessa kannussa oli itsepalveluna kirkasta vettä. Kerma loppui heti. Kakku hupeni vähiin. Santsia ei uskaltanut toivoakaan...

Sokeri näytti riittävän, kun tyyty yhteen palaan!

Kuinka hyvät mahdollisuudet olisi ollut järjestää tutustuminen museoon ja keskustelutuokio! Nyt kaikki olivat kuin puulla päähän lyötynä!

Olen ennenkin käynyt perinnetilaisuuksissa — naisväen vetäminä — on ollut ravintola-ruokailu, kahvipöytä "könnelikkönä" ja autokuljetukset kiertoajeluineen.

Tuntuu, että Helsinkiin on tullut toinen PULA-AIKA puutteinen!

— — —
Suvannon Seutu numero neljässä

nimimerkki S K — jonka tyylistä hyvin tunsin — kertoi sota-ajan sotesista.

Aika oli vakava, surua riitti ylen määrin jokaiselle, mutta silti minä en koskaan ole käsittänyt, että miksi tyttöjen ei annettu yhtään tanssia nuorten poikien kanssa. Missä siinä vaara uhkasi — petäjikköissä!

Miksi nuoriso joutui sotapoliisien jahtaamana pakenemaan suinpäin luotien lennättämänä?

Petäjävelläkin sotapoliisit ampuvat ainakin kahta tyttöä suoraan päin ja haavoittivat heitä!

Polis-Ville ei liene ampunut, mutta hätyytteli kumminkin — vaikka oli nuoruusvuosinaan kova juoksemaan niin nyt — onneksi — oli tullut jo vatsakkaaksi, ei saavuttanut ketään käsiinsä. Ja kaiken lisäksi täysjärkiset miehet "kaipasivat", että missä on tantsut!

Ehkä sotapoliiseilla oli vaarattomampaa ampua nuoria tyttöjä kuin etsiä ympärillä viliseviä desantteja?

Aika aikaa sekin aika!

Uudet aiheet ovat kypsymässä pakinaksi.

Viljo Purontaa

Valmistuneita

Matti Juhani Yrjänä valmistui 5. 9. 91 Oulun yliopistosta filosofian kandidaatiksi. Hänen isovanhempansa Elsa ja Lauri Tiilikainen sekä äiti Raija Yrjänä ovat lähtöisin Sakkolasta, Kiviniemen Kasarmilasta. Matti Yrjänä perheineen sekä hänen äitinsä asuvat nykyään Oulussa.

Musiikinopettaja Terttu Nalli Vilppulasta on suorittanut Sibelius-Akatemiassa musiikin kandidaatin tutkinnon ja Ilkka Nalli Vilppulasta on suorittanut hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon Turun yliopistossa.

Vanhemmat Aaro ja Anna Nalli. Isä on Sakkolan Kaarnaajoelta.

Lukemista Laatokan laineilta

Hiljattain on valmistunut Olavi Väliahon kirja Laatokan laineet. Se kertoo Konevitsan luostarisaaressa, Laatokan asukkaista ja kalastajien vaarallisesta työstä. Kirja on jatkona Väliahon aikaisemmalle teokselle, ja sen on kustannut Karjalan Kirjapaino Lappeenrannasta.

Olavi Väliaho sanoo, että kirjasta löytynee myös Sakkolan pitäjäläisiä kiinnostavia kohtia — ja löytyykin. Kirja on painoasultaan varsin helpoluukuista tekstiä, joten sen kahlaiminen kannesta kanteen on ihan mukaisa lukukokemus. Valokuvat on sijoitettu kirjan loppupuolelle omaan osastoonsa — samoin muun muassa

kopioita kirjeistä, kartoista, sekä selvitykset tekijän tietolähteistä.

Olavi Väliaho kirjoittaa lukijalle evästyksiksi:

Tarton rauhasta tuli kuluneeksi 70 vuotta 14. 10. 1990. Silloin sovittiin Suomen ja Neuvostoliiton raja kulkemaan Karjalan kannaksella Suomenlahden Rajajoelta Metsäpirtin Tappariin Laatokalle ja edelleen sen itärannalle Salmin Manssilaan.

Olen tutkinut tapahtumia itsenäisyyden alkuajoista lähtien asiakirjoista Mikkelin maakunta-arkistossa, Sota-arkistossa ja lähdekirjallisuudesta sekä asukkaiden haastatteluita. Myös omat muistikuvat olen tarkistanut totuutta vastaaviksi. Olen pyrkinyt kuvaamaan elämää 1930-luvulta synnyinseudultani Taipaleesta, asuinpaikastamme Laatokan luostarisaaressa Konevitsasta ja evakkoon siirtymisestä Etelä-Pohjanmaalle

Töysän pitäjään. Kirja täydentää aikaisemmin ilmestyneen "Laatokan linnakkeet Taipaleen taisteluissa" teoksen taustatapahtumia. Myös seurataan isäni Reino Väliahon jalanjalkia Töysästä vapaussotaan, Laatokalta välirauhan aikaan 1940 saakka. Ehkä nyt me ja jälkipolvet paremmin ymmärrämme silloisia tapahtumia ja sen ajan elämää.

Tämä on kunnioitus aikaisemmilta sukupolville, Suomen itsenäisyyden hankkijoille, Laatokan asukkaille — Suomemme rakentajille.

Kotiseudun rakkaus historiallisine muistoineen antaa meille kotiseudun menettäneille voimaa arkiseen aherruksemme vapaassa, itsenäisessä Suomessamme sekä luo uskoa parempaan tulevaisuuteen, kirjoittaa Olavi Väliaho.

Kirjan kansikuva — Laatokan laineet — on Irja Väliahon käten töitä.

Timanttihäät takana

Timanttihäitä viettivät 10. 6. 1991 Eeva ja dir.cant. Antti Kuisma Järvenpäässä. Eeva o.s. Haapsaari on syntynyt Metsäpirtissä ja Antti Kuisma on syntynyt Sakkolan Haitermaassa.

Verhoiluliike
AAPRO KIISKI
41490 Niemisjärvi
☎ (941) 845724
Hankasalmi

**PÄRSSISEN
KONEPAJA**
35500 KORKEAKOSKI,
PUH. (935) 81 204, iltaisin (935) 81 435,
Autopuh. 949 239 535
Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita

Sakkolan KK Nuorisoseuran ja Sakkolan Sotainvalidi- ja Veteraanikerhon yhteistä PIKKUJOULUA

vietetään Tampereella UKK-instituutissa lauantaina 23. 11. 1991. Tilaisuus aloitetaan kello 13 pikkujoululounaalla, joka tarjotaan sopuhintaan. Lounaan jälkeen jatketaan pikkujouluohjelmalla, ja katsellaan kesän matkakuvia.

TERVETULOA NUORET JA VANHAT!

Sakkolan kk Ns. Sakkolan Sotainvalidi- ja Veteraanikerho

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tupaan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh. (932) 64 506, Uno Pulakka, Ruovesi puh. (934) 76 021, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Loponen, Lempäälä. Punkalaitumella kirjoja myy Eino Kuisma, puh. (923) 74 346.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. (931) 751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähetyksinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

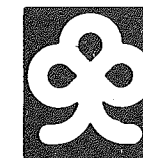
Kaikki sähköasiat voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvoo — palvelee

LEMPÄÄLÄN PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751 886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä urakalla ja laskuun.

Putkiliike P Nuora Ky

37560 KULJU

puh. 676 100

TILAA SINÄKIN OMA
SUVANNON SEUTU

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1991 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
50 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 748 448

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
Lempäälän-Viialan Osuuspankki
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Uno Pulakka